

KESKKONNAAMET

KANAKÜLA PUNA-LAMESKLASE PÜSIELUPAIGA KAITSEKORRALDUSKAVA 2014-2023

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	3
1.1. Ala iseloomustus	3
1.2. Maakasutus.....	3
1.3. Huvigrupid	3
1.4. Kanaküla väike-punalamesklase püsielupaiga kaitsekord	4
1.5. Uuritus.....	4
1.5.1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud	4
1.5.2. Riiklik seire	4
1.5.3. Inventuuride ja uuringute vajadus.....	5
2. KANAKÜLA VÄIKE-PUNALAMESKLASE PÜSIELUPAIGA VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	6
2.1. Elustik	6
2.1.1. Väike-punalamesklane	6
2.2. Elupaigad	7
2.2.1. Vanad loodusmetsad (9010*)	7
3. KANAKÜLA VÄIKE-PUNALAMESKLASE PÜSIELUPAIGA VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE JA KÜLASTUSKORRALDUS	8
4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED, EELARVE JA AJAKAVA.....	8
4.1. Liigikaitselised tööd.....	8
4.2. Elupaikade hooldus- ja taastamistööd.....	9
4.3. Eelarve	10
5. KAITSEKORRALDUSKAVA TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE JA UUENDAMINE..	11
6. KASUTATUD MATERJALID	12

LISAD

Lisa 1. Kanaküla väike-punalamesklase püsielupaik ja loodusala elupaigad

Lisa 2. Väike-punalamesklase püsielupaiga kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri

Lisa 3. Kanaküla väike-punalamesklase püsielupaiga kaitse-eesmärkide ja väärtuste koondtabel

Lisa 4. Kanaküla väike-punalamesklase püsielupaiga kaitsekorralduslikud tööd

Kanaküla väike-punalamesklase püsielupaiga kaitsekorralduskava on koostatud aastateks 2014 – 2023. Kava koostamisel lähtuti olemasolevatest andmetest. Kaitsekorralduskava koostamisel juhitud Eesti Vabariigi kehtivast seadusandlusest ja kaitsekorralduskava koostamise juhendist.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Kanaküla väike-punalamesklase püsielupaiga kaitsekorralduskava eesmärk on:

- Anda lühike ülevaade kaitstavast alast - selle kaitsekorrast, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- Analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vm väärtuse seisundile;
- Arvestades alale seatud eesmärke määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- Anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest tegevustest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- Määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- Luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kaitsekorralduskava koostamist koordineeris Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni kaitse planeerimise spetsialist Meelis Suurkask (e-post: meelis.suurkask@keskkonnaamet.ee) ja kaitsekorralduskava koostas Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni looduskaitsebioloog Tarmo Männigo (e-post: tarmo.mannigo@keskkonnaamet.ee).

Kanaküla väike-punalamesklase püsielupaiga kaitsekorralduskava projekt oli avalikuks aruteluks Keskkonnaameti kodulehel ajavahemikul 06. novembrist 14. novembrini 2012. Valminud kaitsekorralduskava avalik tutvustus ja arutelu toimus 15. november 2012. Keskkonnaameti Viljandi kontoris.

1. SISSEJUHATUS

1.1. Ala iseloomustus

Kanaküla väike-punalamesklase püsielupaik (edaspidi „elupaik“) asub Pärnu maakonnas Saarde vallas Kanaküla külas, ning kuulub Kanaküla loodusala koosseisu. Püsielupaiga pindala on 55,55 ha, hõlmates ühte metsakvartalit. Püsielupaiga kaart on toodud lisas 1.

Valdavalt on ala kaetud segametsaga. Metsas domineerivad puuliikidest haab, kuusk ja kask, nooremate metsade peapuuliigiks on mänd. Peapuuliigi järgi moodustavad kase enamusega puistud 39%, kuuse enamusega puistud 28%, männi enamusega puistud 24% ja haava enamusega puistud 9% loodusala pindalast. Loodusala pindalast 39% kasvavad vanad või küpsed metsad. Noorendikud esinevad 12% püsielupaiga pindalast. Püsielupaiga pinnamood on tasane, valdavalt parasniiske mullaga. Kohati esineb märjemaid liigveelohkusid, kuid needki kuivavad palavama suve korral. Suurem osa ala metsadest on III-V boniteediklassiga.

Kanaküla loodusala (EE0040310) on moodustatud Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“ lisa 1 punkti 2 alapunkti 78 kohaselt. Kanaküla loodusala kaitse-eesmärgiks on kaitsta:

1) EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpe – vanad loodusemetsad (9010*)

2) EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud liiki, mis on ühtlasi II kategooria kaitsealune liik. Loodusalal kaitstav liik on väike-punalamesklane (*Cucujus cinnaberinus*).

Sulgudes on kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

Kanaküla looduslal tuleb tegevuste kavandamisel hinnata nende mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

Euroopa nõukogu loodusdirektiivide alusel moodustatud Natura 2000 võrgustik haarab alasid, kus kaitstakse Euroopa Liidus haruldasi elupaiku ja ohustatud liike. Kanaküla loodusala on moodustatud, et kaitsta loodusdirektiivis nimetatud 1 elupaigatüüpi ja 1 liigi elupaika.

Väike-punalamesklase püsielupaik on kaitse alla võetud keskkonnaministri 21.06.2005 määrusega nr 54 „Väike-punalamesklase püsielupaiga kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri“. Kaitse-eeskirja kohaselt on püsielupaiga eesmärgiks kaitsta II kaitsekategooriasse kuuluva liigi väike-punalamesklase (*Cucujus cinnaberinus*) väljaspool kaitsealasid asuvat elupaika, mida tuleb kaitsta liigi soodsa seisundi tagamiseks.

1.2. Maakasutus

Kanaküla püsielupaiga pindala on 55,55 ha, millest 100% moodustab metsamaa. Kogu kaitsealune maa asub ühel riigile kuuluval katastriüksusel, mille haldajaks on Riigimetsa Majandamise Keskus.

1.3. Huvigrupid

- **Riigimetsa Majandamise Keskus** – Riigimaal asuvate looduskaitsete väärtuste säilimise ja soodsa seisundi tagamine. Laiemalt on RMK huvi loodusalale jääva riigimaa haldamine.
- **Kohalikud elanikud** – Kohaliku ressursi kasutamine –jahipidamine, marjade, seente ja teiste metsa kõrvalsaaduste korjamine.
- **Jahimehed** – Jahipidamine.

- **Keskkonnaamet** – Loodusala kaitseväärtuste säilimine, liigilise mitmekesisuse ja kaitsealuste liikide soodsa seisundi tagamine ja võimalusel paranemine. Loodusala kaitseväärtuste säilimiseks vajaminevate tööde teostamine/korraldamine. Loodusala puudutava seireinfo kogumine ja analüüsimine.
- **Teadlased** – Loodusala elustiku ja ökoloogiliste tingimuste uurimine, eriti haruldaste putukaliikide ökoloogia uurimine. Liigilise mitmekesisuse ja arengusuundade uurimine. Elupaikade kaitseks ja haruldaste liikide säilimiseks sobivate tegevuste väljatöötamine, elluviimine ja tulemuslikkuse hindamine. Eluslooduse seire.

1.4. Kanaküla väike-punalamesklase püsielupaiga kaitsekord

Kanaküla püsielupaik on kogu ulatuses tsoneeritud ühte püsielupaiga sihtkaitsevööndi. Loodusalal ehk püsielupaigas kehtib «Looduskaitseaduses» sätestatud sihtkaitsevööndi kaitsekord kaitseeeskirjas välja toodud erisustega (lisa 2). Püsielupaika jäävatel teedel ja radadel on lubatud sõidukitega sõitmine. Püsielupaigas on lubatud inimeste viibimine, olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ja veerežiimi taastamine, marjade, seente ja muude metsa kõrvalsaaduste varumine; jahipidamine ja väike-punalamesklase elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus.

1.5. Uuritus

1.5.1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud

Kanaküla püsielupaiga metsaelupaikade kaardistamine ja kaitseala asutamise ettevalmistamine toimus projekti „Eesti metsakaitsealade võrgustik“ raames ajavahemikul 1999-2001. 2011 aastal tegi Keskkonnaamet kaitsekorralduskava eeltööna metsaelupaikade täpsustava inventuuri.

1999-2000 aastal viisid Kanaküla metsades vanametsa putukate uuringuid läbi Kaljo Voolma ja Heino Õunap. Põhiline tähelepanu oli pööratud mardikalistele (*Coleoptera*), kuid koguti andmeid ka teiste püünistesse sattunud lüljalgsete kohta. Püünistesse sattus vähemalt 157 liiki mardikalisi. Uuringu tulemused on avaldatud kogumikus Metsanduslikud Uurimused number 44 artiklis „Putukate ja mõningate teiste lüljalgsete liigirikkus ja arvukus kaitsealuses ja majandatavas metsas“. Varem on sama piirkonna mardikalisi uurinud Uno Roosileht. Aastatel 1988 kuni 1993 läbi viidud uuringute tulemused on avaldatud 1994 aasta ajakirjas Sahlbergia artiklis „The primeval forest of Kanaküla (Estonia) is rich in rare beetles (Coleoptera)“. Ilmar Süda on 2009 aastal kogumikus Metsanduslikud Uurimused avaldatud artiklis „Metsamardikate (Coleoptera) uued liigid Eestis“ kokku võtnud viimasel kümnendil Eestis avastatud uued mardikaliigid. Antud artikli kohaselt on Kanaküla püsielupaigas leitud 5 mardikaliiki, kelle ainuke teadaolev elupaik Eestis on Kanaküla püsielupaik.

1.5.2. Riiklik seire

Keskkonnaregistri andmetel jääb Kanaküla püsielupaigale riikliku keskkonnaseire „Eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire“ allprogrammi „Rähnide seire“ alamprogrammi alale (SJA0745000).

Väike-punalamesklase riiklik seire.

Kavandamisel on uus Loodusdirektiivi mardikaliste riikliku seire programm, mille kohaselt Kanaküla püsielupaigas toimub väike-punalamesklase riiklik seire. Peale putukaliigi väike-punalamesklase seisundi seirele on uues seireprogrammis kavandamisel ka väike-punalamesklase elupaiga seisundi seire. Väike-punalamesklase elupaigaks on vanad surevad või surnud haavatüved. Elupaiga seire korral loetakse relaskoobiga surnuid ja surevaid püstisi haabasid. Konkreetne meetod on väljatöötamisel.

1.5.3. Inventuuride ja uuringute vajadus

Kanaküla püsielupaigas on 2011 aastal teostatud metsaelupaikade kaardistamine. Kaitsekorralduskava edukuse hindamiseks on vajalik kaitsekorraldusperioodi lõpus metsaelupaikade inventuur.

Kanaküla püsielupaik on üks kahest Eestis putukate kaitseks moodustatud kaitsealadest. Sellest tulenevalt on vajalik jätkuvalt uurida püsielupaiga putukate liigirikkust. Arvestades elupaikade sobivust haruldastele vanametsa putukaliikidele on potentsiaal uute liikide leidmiseks suur.

Metsaelupaikade inventuur.

Inventuur teostatakse samaaegselt kaitsekorralduskava uuendamise ettevalmistamisega ning hõlmab kogu loodusala.

Elupaikade inventeerimisel tuleb lähtuda Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpide digikaardistamise juhendist ja Loodusdirektiivi metsaelupaikade inventeerimise juhendist.

Putukafauna (mardikalised, vanametsa liigid) inventuur.

Kanaküla püsielupaigas on inventuure teostanud erinevad uurijad ja organisatsioonid. Vajalik on teostatud inventuuride tulemuste koondamine ja analüüsimine. Arvestades olemasolevaid andmeid on looduslal suur potentsiaal haruldaste putukaliikide elupaigana. Haruldased putukaliigid on väga varjatud eluviisiga ja seepärast on vajalik putukate uurimine perioodiliselt pikema aja vältel. Inventuuride läbiviijateks on erialateadlased koostöös Keskkonnaametiga. Putukafauna inventeerimine on kolmanda prioriteedi töö.

Kaitsekorralduskavaga ei määrata inventuuride ulatust, meetodeid ja aega, kuna need on erinevate putukarühmade puhul erinevad.

Inventuuri eesmärgiks on välja selgitada loodusala putukafauna (täpsemalt mardikaliste) liigirikkus, võimalike kaitsealuste ja haruldaste putukaliikide esinemine ning nende looduskaitsealine seisund. Anda hinnang loodusala seisundile kaitsealuste liikide kaitse seisukohalt ning vajadusel koostada soovitusel loodusala edaspidise kaitse korraldamiseks.

2. KANAKÜLA VÄIKE-PUNALAMESKLASE PÜSIELUPAI GA VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

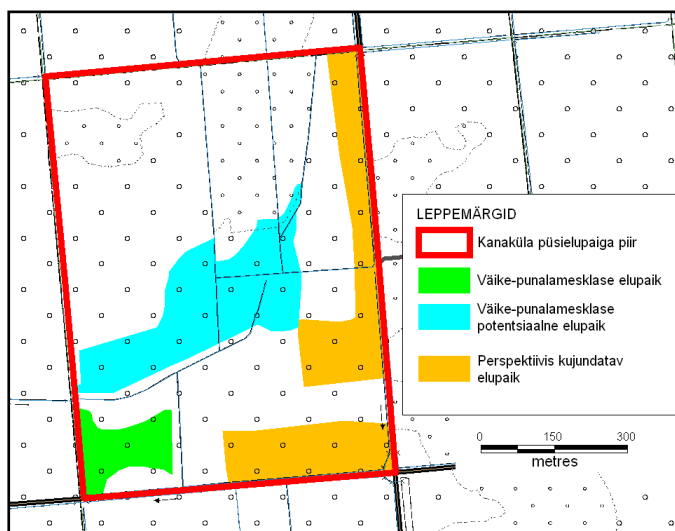
2.1. Elustik

Keskkonnaregistri andmetel kasvab Kanaküla püsielupaigas kolm kaitsealust III kaitsekategooria taimeliiki: karukold (*Lycopodium clavatum*), laialehine neiuvaip (*Epipactis helleborine*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*); üks III kaitsekategooria samblaliik: sulgjas õhik (*Neckera pennata*); elab viis III kaitsekategooria linnuliiki: õõnetuvi (*Columba oenas*), händkakk (*Strix uralensis*), musträhn (*Dryocopus martius*), hallpea-rähn (*Picus canus*) ja laanerähn (*Picoides tridactylus*); üks kaitsealune putukaliik: väike-punalamesklane (*Cucujus cinnaberinus*)

Erinevate allikate põhjal võib kokkuvõtvalt öelda, et Kanaküla hoiualalt on leitud umbkaudu 500-800 liiki mardikalisi. Kanaküla püsielupaikelupaigad teevad väärtuslikuks liigid, kelledest paljud elutsevad üksnes vanades loodusmetsades. Haruldasemad liigid on: *Aulonothroscus brevicollis*, *Dirrhagofarsus attenuatus*¹, *Olisthaerus megacephalus**, *Denticollis rubens*, *Isorhipis marmottani**, *Cucujus cinnaberinus*, *Acmaeops septentrionis*, *Leptura thoracica**, *Xyletinus tremulicola**, *Wagaicis waga* (Süda, 2009).

2.1.1. Väike-punalamesklane

Väike-punalamesklased (*Cucujus cinnaberinus*) [LKS II; EPR 8; LoD II, IV; KE-jah; LA-jah]² elunevad Eestis vanades ja ürgilmelistes haavaosalusega segametsades, kus mardika vastsed arenevad vanade surnud haabade korba all niiskes niines, toitudes nii lagunevast niinest ja sageli ka teistest putukatest. Haudepuuna on eelistatud eakad, aeglaselt surevad seisvad haavad, kuid teda on kohatud ka lamatüvedel. Mardika elutsüklil kestab kaks aastat. Valmikuid kohtab sagedamini haudepuude tüükaosal, korbapragudes või koore all. Talvituvaid valmikuid võib kohata sügisest kevadeni haudepuude korbas või samblas. Eesti asurkonna moodustavad teadaolevalt kolm populatsiooni, mis on avastatud aastatel 1990–2003. Kanaküla populatsioon näib olevat stabiilseim populatsioon Eestis, kuigi kaotas osa elupaigast lageraie läbi (Vilbaste, 2005; Süda, 2011).

Kanaküla püsielupaigas on väike-punalamesklase elupaik levinud ca 2,1 ha suurusel metsaeraldises, kus valitsevateks puudeks on ligi 130 aastased haavad, lisaks samavanad kuused, männid ja kased (joonis 1). Potentsiaalselt on väike-punalamesklasele sobilikud vanad haavapuud levinud veel ca 8 ha suurusel alal. 10 aasta perspektiivis puistu koosseisus olulisi muutusi ei ole ette näha. 30 aasta perspektiivis suureneb kuuse osakaal ning haavapuude hulk väheneb.

Joonis 1. Väike-punalamesklase olemasolev elupaik ja potentsiaalsed elupaigad.

¹ Tärniga märgitud liikide ainus teadaolev elupaik Eestis on Kanaküla püsielupaik.

² LKS – Looduskaitseeaduse kohane kaitsekategooria; LoD – Loodusdirektiivi lisa number; EPR – Eesti Punase Raamatu kategooria; KE - kaitse-eeskirjas eesmärgiks olemine; LA - loodusala eesmärgiks olemine.

Liiki saab kaitsta eeskätt tema elupaikade kaitse kaudu. Kuigi Eestis on haavikuid ja haavaosalusega metsi üsna palju, on neist punalamesklasele sobivaid, mis ühtlasi vääriselupaikadena klassifitseeruvad, siiski napilt. Seejuures väike-punalamesklane ise ongi üheks tunnusliigiks, kes taolise haaviku vääriselupaigaks määratleb. Väike-punalamesklase teadaolevates elupaikades ei saa elupaiga kvaliteeti intensiivkaitse meetoditega tõsta (Süda 2011).

Et püsielupaigas säiliks väike-punalamesklasele sobivaid elupaiku pikemas perspektiivis on vajalik suurendada püsielupaigas haavapuude osakaalu. Selleks tuleb sobivates kasvukohtades metsanduslike võtetega suurendada haavapuude osakaalu ning soodustada haavauuenduse teket. Kaitsekorralduskavaga on planeeritud kujundada väike-punalamesklasele sobivaid haavapuustusi kokku 9,3 ha suurusel alal.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Kanaküla püsielupaigas on väike-punalamesklasele sobivat elupaika 13 ha suurusel alal.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul: Kanaküla püsielupaigas on väike-punalamesklasele sobivat elupaika 10 ha suurusel alal.
-

Mõjutegurid ja meetmed:

+ Väike-punalamesklase püsielupaik on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse.

- Lagunevate ja õõnsate ning kuivade puude kadumine, hulga vähenemine.
- Puuliikide osakaalu muutmine. Haava osakaalu vähenemine kaitsealal.
- Metsade vanuse muutumine: vanade ja suurte haabade kadumine.

Meetmed:

1. Looduslikes vanade haabadega puistutes (haava vanus üle 100 aasta) säilib väike-punalamesklase elupaik metsa loodusliku arengu tulemusena.
2. Noorendikust haavaenamusega puistu kujundamine.
Noorendikel soodustada haavapuistu kujunemist metsamajanduslike võtetega.
3. Keskealises metsas haavaenamusega puistu kujundamine.
Keskealise haavapuudega eraldises (eraldis 14 ja 25) soodustada haavapuude osakaalu suurenemist ning haava järelkasvu tekkimist metsanduslike võtetega.

2.2. Elupaigad

2.2.1. Vanad loodusmetsad (9010*)

Vanad loodusmetsad hõlmavad eeskätt puutumatu või vähese inimõjuga vanu metsi, aga ka looduslikult uuenenud hiljutisi põlenguid katvaid nooremaid puistuid. Eestis kuuluvad siia nii okas- ja segametsad kui ka suurem osa lehtmetsi: loo-, nõmme-, palu-, laane- ja rabastunud metsad, mille puurindes valitsevad mänd, kuusk, kask või haab. 2011 aastal läbi viidud inventuuri tulemuste alusel esineb vanade loodusmetsade elupaika Kanaküla püsielupaigas kokku 10-l hektaril (Natura andmebaasis 3,7 ha) (tabel 2). Elupaiga seisund on hea.

Kaitsekorralduskava koostamisel korrastati elupaikade andmebaasi, parandati kaardi vigu ning korrigeeriti elupaikade piire aerofoto alusel.

Kaitse-eesmärk:

- Eesmärk 30 aasta perspektiivis: Kanaküla püsielupaigas on vana loodusmetsa elupaik säilinud vähemalt 10 ha suurusel alal seisundiga B.
- Eesmärk kaitsekorraldusperioodi jooksul: Kanaküla püsielupaigas on vana loodusmetsa elupaik säilinud vähemalt 10 ha suurusel alal seisundiga B.

Mõjutegurid ja meetmed:

+ Vana loodusmetsa elupaik on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse.

– Metsatulekahjud.

Meetmed:

1. Metsatulekahjud loodusalaal kustutatakse. Põlenud alad jäetakse looduslikule taastumisele.

– Metsamajanduslikud tööd.

– Kaitseala piirisihtide hooldamine.

Meetmed:

1. Metsa elupaigad on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse. Sihtkaitsevööndis on metsamajanduslik tegevus keelatud.

2. Vana loodusmetsa elupaika metsanduslikke töid ei planeerita.

3. Loodusala piirisihtide ja metsateede korrastamine ja ohutuse tagamine elupaika säästval viisil. Vajadusel murdunud ja ohtlike puude koristamine kuni 5 m kauguselt sihi või tee servast, eesmärgiga tagada metsateel liikujate ohutus.

Tabel 1. Kanaküla püsielupaiga (loodusala) elupaigad.

Elupaiga KOOD ¹	Elupaik/kõlvik	Pindala (ha) (Natura andmebaas)	Pindala (ha) (2011 a. seisuga)	NATURA elupaikade seisund ² (ha)		
				A	B	C
9010*	Vanad loodusmetsad	3,72	10,0		10,0	
	KOKKU	3,72	10,0		10,0	

¹ Kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu loodusdirektiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

² Elupaiga seisund A – väga hea, B – hea, C- arvestatav.

3. KANAKÜLA VÄIKE-PUNALAMESKLASE PÜSIELUPAIGA VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE JA KÜLASTUSKORRALDUS

Kanaküla püsielupaik jääb olulisematest külastusobjektidest kõrvale ja püsielupaigas puuduvad kommunikatsioonirajatised. Püsielupaigas käiakse korjamas marju ja seeni. Kanaküla püsielupaigas ei planeerita külastusrajatisi.

Visioon ja eesmärk:

Kanaküla püsielupaiga külastuskoormus on jäänud endisele väheintensiivsele tasemele ja seda iseloomustab juhuslikkus. Püsielupaigas ei rakendata aktiivset külastuskorraldust ega rajata külastustaristut.

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED, EELARVE JA AJAKAVA

4.1. Liigikaitseelised tööd

Väike-punalamesklane

Kanaküla püsielupaigas on väike-punalamesklase elupaik levinud ca 2,1 ha suurusel metsaeraldises, Potentsiaalselt on väike-punalamesklasele sobilikud vanad haavapuud levinud veel ca 8 ha suurusel

alal. Tegemist on ligi 130 aastaste haabade puistutega, mis kõige paremini püsivad loodusliku arengu tingimustes.

Pikemas perspektiivis on vajalik suurendada püsielupaigas haavapuude osakaalu. Selleks tuleb sobivates kasvukohtades metsanduslike võtetega suurendada haavapuude osakaalu ning soodustada haavauuenduse teket.

1. Eraldis 30.

2012 aasta seisuga oli eraldise puistu koosseis 40Ks30Ku28Hb1Lv1Mä vanusega keskmiselt 38 aastat. Selleks, et säiliks 70-100 aasta perspektiivis väike-punalamesklasele sobivaid elupaiku tuleb valgustusraiega parandada haavapuude kasvutingimusi, soodustada eraldises haava enamusega puistu kujunemist.

2. Eraldis 14.

2012 aasta seisuga oli eraldise puistu koosseis 50Mä30Ks10Ku10Hb vanusega keskmiselt 80 a. Kolmekümne aasta perspektiivis tuleb suurendada haavapuude osakaalu soovituslikult kuni 40%-ni, vähendades samas männi ja kase osakaalu.

3. Eraldis 25.

2012 aasta seisuga oli eraldise puistu koosseis 78Ku20Ks1Lv1Hb vanusega keskmiselt 65 aastat. Kolmekümne aasta perspektiivis tuleb suurendada haavapuude osakaalu soovituslikult kuni 10%-ni, vähendades samas kuuse osakaalu.

Eraldistes 14 ja 25 on puurindes haavapuude osakaalu suurendamiseks otstarbekas kaitsekorraldusperioodi jooksul raiuda männi-, kase- ja kuusepuid valikuliste häilraietega. Häilud tuleb valida olemasolevate haavapuude gruppide naabruses, soovituslikult nii, et haavapuud jääksid häilude servadesse. Soovitav on raiuda häilude servas haavagrupist mõned haavad, et soodustada haava juurevõsude teket. Häilude läbimõõt on ligikaudu võrdne puistu kõrgusega. Raiutud puudest 30% tuleb jätta tüvepuiduna metsa alla kõdnema.

Häiludes soodustada haava uuenduse teket. Hilisema valgustusraiega kõrvalda häiludest üleliigne kuuse, kase ja teiste puude järelkasv, soodustades haava järelkasvu kujunemist.

4.2. Elupaikade hooldus- ja taastamistööd

Vanad loodusmetsad (9010*)

Kanaküla püsielupaigas ei planeerita metsa elupaikade hooldustöid. Vana loodusmetsa elupaiga seisund paraneb loodusliku arengu tulemusena. Vajadusel on lubatud loodusala piirisihtide ja metsateede korrastamine ja ohutuse tagamine elupaika säästval viisil.

Metsa elupaikade kaitse korraldamise üldnõuded Kanaküla püsielupaigas:

- a) Vana loodusmetsa ei majandata puidu saamiseks ega hooldata.
- b) Metsi kaitstakse põlengute eest. Loodusalal puhkenud metsapõlengud kustutatakse.
- c) Lubatud on murdunud ja ohtlike puude koristamine kuni 5 m kauguselt sihi või tee servast, eesmärgiga tagada metsateel liikujate ohutus.
- d) Põlenud alad jäetakse looduslikule uuenemisele. Vajadusel korrastatakse metsateede (piirisihtide) ümbrus.

4.3. Eelarve

Tegevuskavas on toodud Kanaküla püsielupaiga kaitse-eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevused. Tegevuskava tabelisse 2 on koondatud kõik eelnevates analüüsid esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul. Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

Esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus.

Teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele.

Kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 2. Kanaküla väike-punalamesklase püsielupaigas kavandatavad kaitsekorralduslikud tegevused, eelarve ja ajakava

Nr. ¹	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ²	Priori- teet	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Maksumus kokku
					X*100 euro										
	INVENTUURID, SEIRED, UURINGUD														
1.4.3.	Väike-punalamesklase seire	Riiklik seire	KA	2				X					X		X
1.4.3.	Metsaelupaikade inventuur	Inventuur	KA	2										X	X
1.4.3.	Putukafauna (mardikalised, vanametsa liigid) inventuur	Inventuur	KA/H	3			30	30		10		30	10		110
	HOOLDUS, TAASTAMINE JA OHJAMINE														
4.1.	Noorendikust haavaenamusega puistu kujundamine.	Liigi elupaiga hooldustöö	RMK	1			6								6
4.1.	Keskealises metsas haavaenamusega puistu kujundamine.	Liigi elupaiga hooldustöö	RMK	2					10						10
	KAVAD, EESKIRJAD														
6.	Kaitsekorralduskava vahehindamine	Tegevuskava	KA	1					X						
6.	Kaitsekorralduskava uuendamine	Tegevuskava	KA	1										X	X
	KOKKU				0	0	36	30	10	10	0	30	10	0	126

1) Peatüki number, kus on tegevuse täpsem seletus.

2) KA - Keskkonnaamet, RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus, H – Huvilised (erinevad huvigrupid nagu kodanike ühendused, mittetulundusühingud, kohalikud elanikud, ettevõtjad jms).

X - Keskkonnaameti poolt täidetavad plaanipärased tööülesanded.

5. KAITSEKORRALDUSKAVA TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE JA UUENDAMINE

Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamise aluseks on perioodiliselt teostatud seired ja inventuurid ning kaitsekorralduslike tööde käigus kogutud andmed. Kaitsekorralduskava perioodi lõpus teostatakse elupaikade inventuur ning hinnatakse tulemuste põhjal kaitsekorralduskava edukust.

Kaitsekorralduskava on koostatud 10 aastaks (2014-2023). Käesoleva kaitsekorralduskava täitmise vaheanalüüs teostatakse 2018. aastal, kaitsekorralduskava täitmise analüüs 2023. aastal. Kaitsekorralduskava täitmise analüüs on ühtlasi ka aruanne selle täitmise efektiivsuse osas. Tulemuslikkuse hindamiseks võetakse aluseks alljärgneva tabeli näitajad.

Tabel 3. Kanaküla väike-punalamesklase püsielupaiga kaitsekorralduskava täitmise edukuse hindamiskriteeriumid.

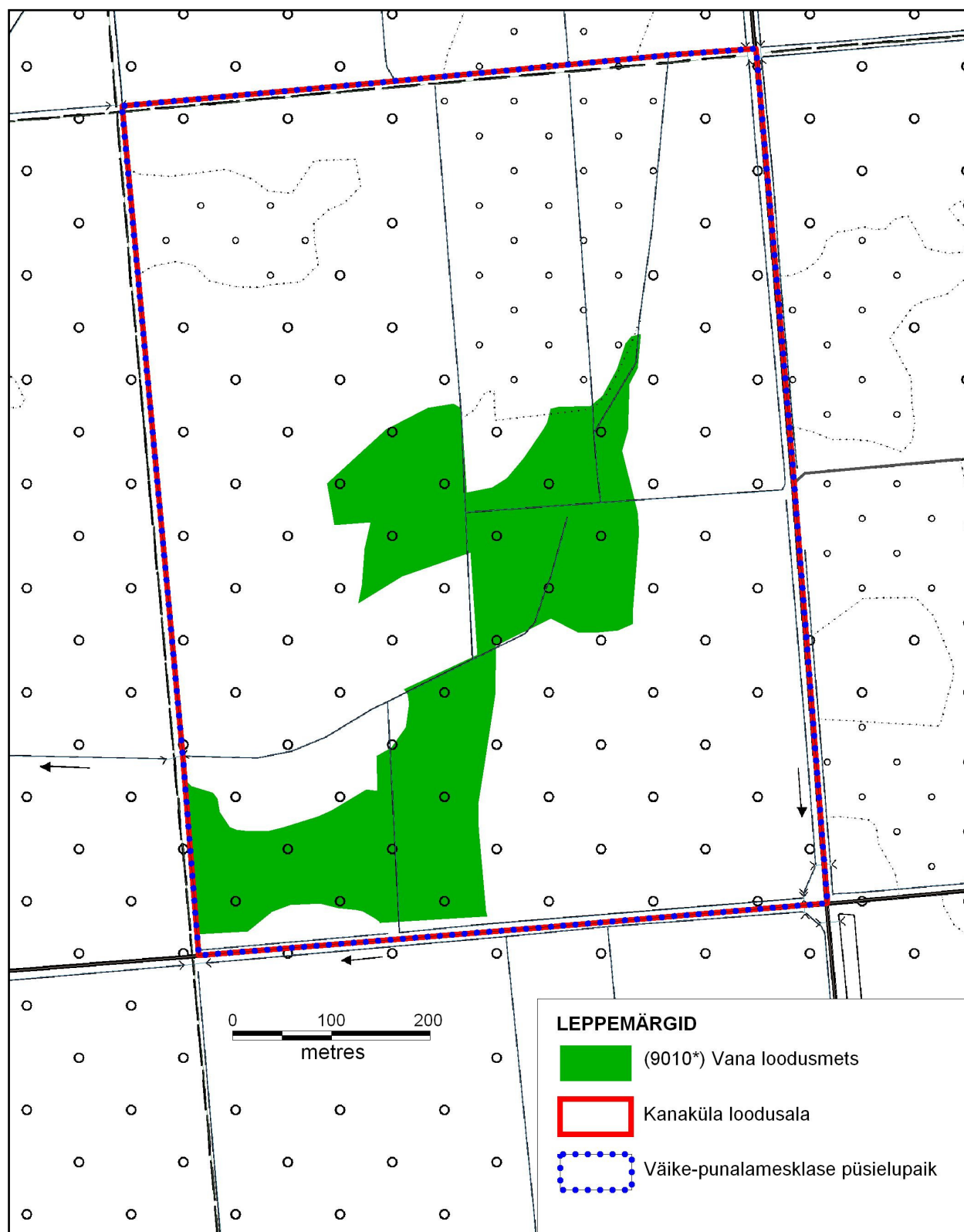
Väärtus	Indikaatorid	Kriteerium	Lävend	Oodatav tulemus	Selgitus
LIIGIKAITSE					
Väike-punalamesklane	Liigile sobiliku elupaiga pindala	Elupaiga pindala (ha)	10	10	Elupaiga seisundi hindamise meetodika on täpsustamisel.
ELUPAIKADE KAITSE					
Vanad loodusmetsad (9010*)	Elupaiga pindala (ha)	Elupaiga pindala (ha)	10	10	
	Elupaiga seisund	Elupaiga seisund	B	B	

6. KASUTATUD MATERJALID

- Roosileht, U. 1994: The primeval forest of Kanaküla (Estonia) is rich in rare beetles (Coleoptera). – *Sahlbergia* 1:15-20.
- Süda, I. 2009. Metsamardikate (Coleoptera) uued liigid Eestis. – *Metsanduslikud Uurimused* 50: 98-114.
- Süda, I. 2011. Väike-punalamesklase (*Cucujus cinnaberinus* (Scop.)) kaitse tegevuskava
- Viilma, K. jt. (koostaja). 2001. Eesti metsakaitsealade võrgustik. Projekti lõpparuanne. Tartu.
- Vilbaste, K. jt. (koostaja) 2005. Rahvusvahelise tähtsusega looma- ja taimeliigid Eestis. Tallinn.
- Voolmaa, K., Õunap, H. 2006. Putukate ja mõningate teiste lüljalgsete liigirikkus ja arvukus kaitsealuses ja majandatavas metsas. – *Metsanduslikud Uurimused* 44:95-111.

L I S A D

Kanaküla väike-punalamesklase püsielupaik ja loodusala elupaigad

Väike-punalamesklase püsielupaiga kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri

Keskkonnaministri määrus 21.06.2005 nr 54
RTL 2005, 75, 1063
jõustumine 10.07.2005

Määrus kehtestatakse «Looduskaitseaduse» § 10 lõike 2 alusel.

§ 1. Kaitse alla võtmise eesmärk

Määrusega võetakse kaitse alla Vabariigi Valitsuse 20. mai 2004. a määruse nr 195 «I ja II kaitsekategooria kaitse alla võetavate liikide loetelu» § 8 lõike 1 punkti 4 kohaselt II kaitsekategooriasse kuuluva liigi väike-punalamesklase (*Cucujus cinnaberinus*) väljaspool kaitsealasid asuvad elupaigad, mida tuleb kaitsta liigi soodsa seisundi tagamiseks¹.

§ 2. Väike-punalamesklase püsielupaiga kaitse alla võtmine

(1) Pärnu maakonnas võetakse kaitse alla väike-punalamesklase püsielupaik Saarde vallas Kanaküla külas.

(2) Väike-punalamesklase püsielupaiga piir on esitatud määruse lisas oleval kaardil².

§ 3. Püsielupaiga valitseja

«Looduskaitseaduse» § 21 lõike 1 kohaselt on püsielupaiga valitsejaks Keskkonnaamet.

§ 4. Kaitsekord

(1) Väike-punalamesklase püsielupaiga maa-ala kuulub sihtkaitsevööndisse.

(2) Püsielupaigas kehtib «Looduskaitseaduses» sätestatud kaitsekord selle määruse erisustega.

(3) Püsielupaika jäävatel teedel ja radadel on lubatud sõidukitega sõitmine.

(4) Püsielupaigas on lubatud:

- 1) inimeste viibimine;
- 2) olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ja veerežiimi taastamine;
- 3) marjade, seente ja muude metsa kõrvalsaaduste varumine;
- 4) jahipidamine;
- 5) väike-punalamesklase elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus.

¹EÜ nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 305, 08.11.1997, lk 42–65; L 236, 23.09.2003, lk 667–702; L 284, 31.10.2003, lk 1–53).

²«Looduskaitseaduse» § 53 lõike 2 kohaselt ei avaldata Riigi Teatajas püsielupaikade kaarte, nendega saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris ning maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

Tabel 1. KANAKÜLA VÄIKE-PUNALAMESKLASE PÜSIELUPAIGA KAITSE-EESMÄRKIDE JA VÄÄRTUSTE KOONDTABEL.

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
Elustik (2.1.)				
Väike-punalamesklase	Kanaküla püsielupaigas on väike-punalamesklasele sobivat elupaika 13 ha suurusel alal.	<p>Lagunevate ja õõnsate ning kuivade puude kadumine, hulga vähenemine.</p> <p>Puuliikide osakaalu muutmine. Haava osakaalu vähenemine kaitsealal.</p> <p>Metsade vanuse muutumine: vanade ja suurte haabade kadumine.</p>	<p>1. Looduslikes vanade haabadega puistutes (haava vanus üle 100 aasta) säilib väike-punalamesklase elupaik metsa loodusliku arengu tulemusena.</p> <p>2. Noorendikust haavaenamusega puistu kujundamine.</p> <p>3. Keskealises metsas haavaenamusega puistu kujundamine.</p>	Kanaküla püsielupaigas on väike-punalamesklasele sobivat elupaika 10 ha suurusel alal.
Elupaigad (3.2.)				
Vanad loodumetsad (9010*)	Kanaküla Püsielupaigas on vana loodumetsa elupaik säilinud vähemalt 10 ha suurusel alal seisundiga B.	<p>Metsatulekahjud.</p> <p>Kaitseala piirisihtide hooldamine.</p>	<p>Metsatulekahjud looduslal kustutatakse. Põlenud alad jäetakse looduslikule taastumisele.</p> <p>1. Metsa elupaigad on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse. Sihtkaitsevööndis on metsamajanduslik tegevus keelatud.</p> <p>2. Loodusala metsadesse metsanduslikke töid ei planeerita.</p> <p>3. Loodusala piirisihtide ja metsateede korrastamine ja ohutuse tagamine elupaika säästval viisil.</p>	Kanaküla püsielupaigas on vana loodumetsa elupaik säilinud vähemalt 10 ha suurusel alal seisundiga B.

Kanaküla väike-punalamesklase püsielupaiga kaitsekorralduslikud tööd

